

PAVOL RANKOV s-a născut în 1954. Este profesor la Universitatea Komenský din Bratislava. A debutat cu un volum de povestiri în 1995, pentru care a primit premiul Ivan Krasko. Au urmat alte trei culegeri de povestiri și două romane. Romanul *Mamele* a fost tradus în 5 limbi, iar romanul *S-a întâmplat la 1 septembrie (sau altcândva)* a apărut în 11 limbi (arabă, cehă, polonă, maghiară, germană, slovenă, sârbă, bulgară, macedoneană, croată, ucraineană). Pavol Rankov a primit Premiul Uniunii Europene pentru literatură.

Pavol Rankov

S-a întâmplat la întâi septembrie (sau altcândva)

Roman despre Slovacia anilor 1938-1968

Traducere din limba slovacă și note de
Helliana Ianculescu

Casa Cărții de Știință
Cluj-Napoca, 2016

poliice diferite ale celor trei personaje nu a reușit să distrugă prietenia tinerilor, ajuși mai târziu la maturitate, care, de fapt, sunt rivali în dragoste. Traectoriile în viață ale personajelor principale sunt determinate de evenimentele istorice la care devin martori sau actori implicați, dar finalmente acțiunile lor sunt determinate de cea mai globală dintre strategii –dragostea. Întrecerea lor se va repeta de-a lungul celor 30 de ani odată cu încercarea Slovaciei de a ocupa un loc în istoria Europei. Pe lângă personajele principale, autorul face referire la 49 de personaje istorice, dintre care cea mai mare parte este satirizată sau prezentată critic obiectiv.

Episodul 1938

La sfârșitul anilor treizeci ai secolului douăzeci numai câteva orașele din Republica Cehoslovacă se puteau mândri că aveau un ștrand. Iar Levice¹ se număra printre acestea.

1 septembrie 1938 a fost o zi însorită și din această pricină aproape tot orașul se adunase la ștrand. Familii cu copii și fără copii, tineri și bătrâni, locuitori din Levice, oameni din comunele învecinate, unguri, slovaci, cehi, evrei, țigani, familia neamțului Barthel și familia bulgarului Rankov. Erau acolo democrați, liberali, conservatori, monarhiști, socialiști, naționaliști, comuniști și fasciști. Doar anarhistul Varga se afla în Spania.

De la ștrand nu au lipsit nici Peter, nici Honza², nici Gabriel. Cu ochii mijiiți din cauza razelor soarelui de după-amiază, stăteau cățarați pe un zid scund din beton și își legănau picioarele. Din vreme în vreme, scui-pau câte o flegmă groasă așa cum se adună într-o gură uscată. Se bucurau de această după-amiază liberă din prima zi de școală, când încă nu primiseră teme pentru acasă, și o admirau pe colega lor de școală, Mária Belajová. Această fetiță frumoasă stătea pe pătură, împreună cu familia și cu fratele său mai mic Jurek, nu departe de ei.

De obicei, fata purta părul legat într-o coadă groasă asemenea

¹ Levice (maghiară, Léva) – oraș în partea de sud a Slovaciei. Prima atestare arheologică datează din 1156, s-a dezvoltat în jurul castelului construit în a doua jumătate a secolului al XIII-lea, iar în 1410 a fost ridicat la rangul de oraș. Până în 1614 au existat Staré Levice și Nové Levice (Levice vechi și Levice nou), când s-au comasat, formând un singur oraș. În 2014 avea cca. 34000 de locuitori. (n.trad.)

² Honza este forma familiară de la prenumele slovac Ján. Provine din diminutivul german Hans (în română e Ion, în maghiară, János).

unei cozi de cal, dar de această dată era despletit în șuvițe dese care se uscau.

– Are părul de culoarea mierii de luncă, constată Honza.

Honza citea uneori romanele de dragoste pe care le cumpăra sora lui. Ultima oară cumpărase o carte intitulată *Freamătul inimilor*. Peter și Gabriel se împăcaseră deja cu ideea că prietenul lor împrumutată de la scriitori metafore, cu ajutorul cărora descria frumusețea Máriei. Ei nu ar fi fost în stare să se exprime atât de sugestiv.

Măria scoase dintr-un buzunărel o prună și cu degetele ei lungi o vârî în gură.

– Are niște buze minunate, oftă Gabriel.

– Roșii, își căută cuvintele potrivite Honza.

– Nem piros, vörös³, mormăi Peter.

În timp ce mesteca, pielea obrazilor fetei se strângea și se întindea. Apoi trase adânc aer în piept, închise puțin ochii și scuipă brusc sâmburele. Sâmburele zbură cam la un metru depărtare, oprindu-se drept în ceafa fratelui ei.

– Mara, nesuferită marha⁴, țipă Jurek, aruncând sâmburele spre Măria.

Mama Belajová nici măcar nu-și ridică capul de la lucrul pe care-l tricota, mulțumindu-se doar să rostească cu un glas liniștit:

– Copii, purtați-vă frumos între voi.

– Sau o să încasați una la fund, adăugă tata.

Peter, Honza și Gabriel erau îndrăgostiți. Dar le era limpede că doar unul dintre ei o va putea câștiga pe Măria.

– Nu ne putem lupta pentru ea în același timp, explică Honza.

Știe că suntem prieteni și o să creadă că ne batem joc de ea.

– Butaság⁵! De unde poți să știi tu la ce o să se gândească, îl contrazise Peter.

– Honzík are dreptate. Dacă toți trei o să ne învârtim în jurul

³ Nu roșii, purpurii. (lb. maghiară, n. trad.)

⁴ Vaco, proasto! (lb. maghiară, n. trad.)

⁵ E o prostie! (lb. maghiară, n. trad.)

ei, nu o să se îndrăgostească de nici unul dintre noi. Când doi se bat, al treilea câștigă, zise cu un aer înțelept Gabriel.

– Atunci, hai să procedăm ca la școală. După alfabet, propuse Honza, Bízek Jan, Rónai Peter, Rosenberg Gabriel. Eu o să am la dispoziție un an ca să o cuceresc pe Măria. Dacă nu voi izbuti, Peter o să vină la rând....

– Nem, nem⁶, protestă Peter, nu trebuie să mergem după alfabet. Trebuie să alegem o metodă corectă, nu-i așa Gábor?!

– Nu sunt Gábor! Ți-am repetat de o sută de ori, se supără Gabriel.

– Bocsánat⁷, se scuză Peter.

– Încercați o clipă să nu vă gândiți la voi, ci la ea, începu să vorbească liniștit Gabriel. O tânără fată are nevoie de un bărbat matur...

– Așa cum ești tu, nu-i așa?! se supără Peter.

– Sunt cel mai mare dintre voi, o ținu una și bună Gabriel.

– Mă rog, cu câteva luni, îl contrazise Honza.

– Peste câteva zile o să împlinesc treisprezece ani și după aia urmează bar mitzvah⁸, argumentă Gabriel. După aceea, voi fi ca matur.

– Al tău bar mitzvah nu este cu nimic mai mult decât confirmarea mea. Tocmai am avut confirmarea în astă primăvară, iar tu abia urmează să o ai. Așa că cine e mai mare dintre noi? se supără Peter.

– Așadar, domnilor, zâmbi Honza, uitându-se la prietenii săi, mai mare este cel care știe să facă sex! Ca un bărbat adevărat. Am uitat să mă laud că astă vară, când am fost în vacanță la bunica din Brno, m-am culcat cu o fata. De două ori.

Gabriel și Peter se uitară la Honza cu ochii holbați.

– Și cum a fost? întrebă Gabriel, înghițind cu zgomot în sec.

⁶ Nu, nu (lb. maghiară, n. trad.)

⁷ Pardon, mă scuzați (lb. maghiară, n. trad.)

⁸ Ceremonial religios iudaic care marchează trecerea la vârsta maturității a băieților evrei atunci când împlinesc 13 ani. În cazul fetelor se numește Bat mitzvah și are loc la 12 ani, în cadrul unei festivități în familie, fără ritual religios. (n. trad.)

Honza își caută o clipă vorbele, gândindu-se la romanele foileton ale surorii sale.

- Divin și diabolic. Trebuie să fiți pregătiți să treceți concomitent prin rai și prin iad. O să vi se învârtă capul... O să vedeți în fața ochilor un curcubeu colorat.

Gabriel și Peter clătină din cap cu un aer recunoscător.

Honza tăcu. Își amintea cu voluptate ceea ce trăise în vis.

- Organismul e ceva fantastic, conchise el.

- Organismul? izbucni în râs Peter. Se spune orgasm, paraszt⁹ ce ești.

- Nici nu știi cum se numește, adăugă Gabriel. Cât de repede o să aflăm și noi cum e.

- Poate nu o să aflați, poate sunteți impotenți, nu se lasă bătut Honza.

- Eu nu sunt impotent, mi-a crescut deja păr pe corp, exclamă Gabriel.

- Nici eu nu sunt impotent, se supără Peter.

- Deocamdată sunteți niște copii impotenți, spuse încet Honza. Cu Mária o să încep eu. Și dacă nu o să izbutesc, atunci o să poată încerca cel care va avea deja spermă.

- Căcat, obiectă Peter. Nu depinde de spermă, ci de....

- De dragoste... completă Gabriel. Uită-te la Mária, poate că nici ei nu i-a venit încă menstruația. Dar sânii au început să-i crească.

- Și are niște alunițe foarte frumoase, oftă Honza.

- Dar nici măcar nu le-ai văzut, protestă Peter.

- Le-am visat. Și tocmai atunci mi s-a întâmplat, explică Honza. De aceea, spre deosebire de voi, știu ce senzație ai atunci când faci dragoste cu Mária.

- Știi un căcat, ai visat doar, se supără Peter.

- A fost doar un vis, repetă Honza.

- Și eu aș putea să-mi închipui acum că am visat cum o sărutam pe Mária. Și cum o dezbrăcam. Și chiar aș putea spune că am spermă în testicule. Că am orgasm, că e ceva angelic, diabolic,

⁹ Țăranule! (lb. maghiară, n. trad.)

cum e cerul și iadul, adăugă Gabriel, imitând gesticulația lui Honza.

- Sunteți invidioși, concluzionează Honza.

- Iar tu poate ne minți, nu se lasă bătut Peter.

- Bine, hai să o lăsăm baltă. Să ne gândim cine o să înceapă cu Mária, sublinie Gabriel. Ar trebui să facem ceva în așa fel încât să nu știm cine o să câștige. De pildă, alergarea nu este bună fiindcă e limpede că Peter e cel mai iute. Nici să tragem la poartă nu e bine fiindcă întotdeauna a câștigat Honzík.

- Așadar ai vrei să facem ceva din care să ieși câștigător, nu-i așa? râse Honza.

- Nu, vreau să găsim un sector unde nu ne-am întrecut niciodată, ca să nu știm cine o să câștige.

- La școală am avut săritura în înălțime și săritura în lungime, propuse Peter.

- Și la amândouă ai fost cel mai bun dintre noi, completă Honza.

- Hai să procedăm cu cap. Trebuie să găsim ceva simplu ca de la bun început să fie limpede, cine a câștigat, gândi cu voce tare Gabriel.

- Nu ar fi bună săritura în bazin? propuse Honza

- Dar cum poți măsura distanța în apă? clătină din cap Peter.

- Atunci înotul? întrebă prudent Gabriel.

- Înotul nu e rău, i se alătură Honza. Până acum încă nu ne-am întrecut la înot și după părerea mea toți suntem cam la fel de rapizi. Nu avem nevoie nici de cronometru ca să măsurăm timpul. Doar va trebui să rugăm pe cineva ca să ne dea startul. Vom sări ca la olimpiadă. Cel care o să ne dea startul, o să urmărească și cine va ajunge primul în partea opusă a bazinului. Ce părere ai, Peter?

- Jól van.¹⁰

- Dar cine va fi arbitrul? căzu pe gânduri Honza.

- Mária! exclamă Gabriel.

Mária se înroși, văzându-i pe cei trei colegi de școală cum se

¹⁰ Bine, în regulă (lb. maghiară, n. trad.)

apropie de pătura ei. Nu le adresa nicio vorbă. În schimb, domnul Belaj se oferi să le fie arbitru, ceea ce sporea importanța întrecerii. Dar arbitrul nici măcar nu bănuia că în bazin se va hotărî destinul fiicei sale.

– Fiúk¹¹, ați putea o clipă să nu mai săriți? Țștia trei vor să se ia la întrecere, spuse tatăl Mariei unui cete de țigănuși care se hărjoneau într-o parte a bazinului.

– Ei, Honzo, vreți să vă luați la întrecere? Vin și eu, țipă cel mai mare dintre băieții de țigani, Árpí Fizik, așezându-se deja pe marginea bazinului.

– Nu poți! exclamă Honza. Probabil că azi n-ai fost la școală! Ai lipsit chiar din prima zi...

Cu doi ani în urmă, în ruinele castelului din Levice, avusese loc o luptă crâncenă. Cu acea ocazie, Gabriel și Petru izbutiseră să-l convingă pe Árpí Fizik și pe alți câțiva băieți de țigani să joace rolul maurilor sultanului. Și așa, grație țiganilor, au putut înscena marea bătălie din anul 1664¹², când turcii au fost înfrânți lângă Levice. Peter a fost legendarul erou Koháry István, dar, spre deosebire de bătălia originală, nu a murit ca un erou. Honza a luptat alături de el fără să poarte niciun nume istoric. În vâltoarea luptei, Árpí îl lovi cu un ciomag în genunchiul drept. Nu îl lovi mai tare în mod intenționat, căci era valabilă înțelegerea că simulau doar că se bat cu săbiile, dar pe Honza piciorul îl duru o lună întreagă. De atunci, nu îl putea suferi pe Árpí.

– Noi facem concurs între noi, iar Árpí poate să înoate lângă noi – îl apără Gabriel pe băiatul de țigan.

– Și ce o să se întâmple, dacă o să câștige tocmai el ? exclamă Honza.

– Semmi¹³! Ne interesează cine o să fie primul dintre noi trei, explică Peter.

– Cum vreți să vă dau startul? Îi întrebă tatăl Mariei.

– Trebuie să spuneți: pregătiți-vă, start, acum! explică Honza.

¹¹ Băieți (lb. maghiară, n. trad.)

¹² Celebră bătălie în care turcii au suferit o grea înfrângere. În luptă a căzut legendarul erou Štefan Koháry.

¹³ Nimic (lb. maghiară, n. trad.)

– Bine, putem să începem.

Toți trei îl priveau încordați pe domnul Belaj.

– Pregătiți-vă, start, acum!

Săriră în apă și începură să înoate. Înotau într-un stil care semăna puțin cu craul, dar țineau capul afară din apă. Mișcările mâinilor erau scurte și la mică adâncime, iar picioarele urmăreau neputincioase trupurile care făceau unde. Locuitorii din Levice numeau acest fel de a înota stil câinesc, kutyakölyök.¹⁴

Gabriel se mira în sinea lui că prietenii săi au ales să se ia la întrecere la înot. Socotea că el este un înotător mult mai bun și era surprins că ceilalți nu-și dădeau seama de acest lucru. Dar, după ce săriră în bazin, brusc, totul se schimbă. Apa opunea rezistență ca niciodată până atunci. La sfârșitul zilei era încălzită de soare astfel încât aveai senzația că înotai într-o ciorbă care devenea tot mai densă. Dar și așa, ajunse primul la jumătatea bazinului. Honza și Peter erau în stânga, dar uitându-se înspre ei, nu văzu nicio mișcare și nici măcar apa învolburată. În dreapta, puțin mai în față, văzu capul negru al lui Árpí Fizik, pe care îl încurajau, dezlănțuiți, nu doar frații și surorile sale, dar și verii din Slatina.

Deodată, în urma unei mișcări bruște, de sub mâna lui Gabriel țâșni mai multă apă. Stropi mari îi intrară în ochi și în gura deschisă. Înghiți apă. Își impuse să nu tușească, dar totuși după două sau trei mișcări îl apucă sughitul. Dar în loc ca apa înghițită să iasă din el, înghiți din nou apă și apa îi ajunse în plămâni. Marginea opusă a bazinului nu mai era departe. Lui Gabriel îi mai rămăsese cam șapte metri, iar prietenilor lui cu doi metri mai mult.

Gabriel simțea că nu are oxigen. Dădea din mâini agitat. Dar nu prinse o viteză mai mare, ci înghiți din nou apă. Își simțea pieptul greu, apa dinăuntru lui îl trăgea nemilos în jos. Și avea o senzație de durere, ca și cum plămânii erau pe cale să-i plesnească. Simțea o presiune în tot corpul. Ochii aproape îi ieșiseră din orbite și ceva îl apăsa în timpanele urechilor care dintr-odată începuseră să perceapă clar urletele victorioase ale cetei copiilor de țigani.

¹⁴ A înota câinește (lb. maghiară, n. trad.)

Arpi ajunse la țintă. Gabriel se scufunda. Era un spațiu fără sfârșit. Îi trecu prin minte că ar trebui să se roage, dar din toată rugăciunea nu rosti decât două vorbe: Doamne, ajută-mă!

Nu a mai simțit mâna puternică a domnului Belaj care îl apucă de păr și-l trase afară.

Primul lucru pe care îl observă Gabriel a fost betonul albastru de lângă bazin pe care erau întinse picioarele lui lipsite de vlagă. Avea trupul și capul puțin ridicate. În burtă îl apăsa un genunchi osos de bărbat. Respira precipitat ca un câine. Începu să vomite.

– În sfârșit, auzi undeva deasupra lui glasul tatălui Máriei.

Doamna Belajovă îl înfășură într-o pătură, dar și așa îi era frig. Buzele i se învinețiseră, iar dinții îi clănțaneau în răstimpuri.

În jurul lui se adunase o mulțime de oameni. Dădeau sfaturile cele mai diferite, explicau cum se petrecuse întregul incident. Măria se uita la Gabriel cu ochii dilatați de spaimă în timp ce Peter și Honza se purtau ca și cum totul s-ar fi petrecut din vina lor.

Lui Gabriel îi era o rușine atât de mare încât abia izbuti să-i mulțumească familiei Belaj. Nu era încă limpede cine câștigase, dar cu siguranță el pierduse. Și toți văzuseră acest lucru, chiar și Măria.

Băieții se îmbrăcară în tăcere și plecară spre casele lor. Se părea că vestea despre întâmplarea de la ștrand se răspândise în tot orașul Levice. Gabriel simțea privirile curioase ale trecătorilor ațintite asupra lui. O doamnă îi șopti ceva copilului său, arătând spre el.

Gabriel se despărți de Peter și de Honza și o coti în piața Štefánik. În fața lui mergea un rabin. Mai înainte ca Gabriel să apuce să-l salute, rabinul îi spuse:

– Gabriel, s-a răspândit zvonul că te-ai înecat?! Da, nu arăți bine. Se vede că puțin mai înainte ai luptat ca să-ți salvezi viața. După ce o să ajungi acasă, să te întinzi imediat. Să nu mănânci nimic și să bei mult.

– Am înțeles, răspunse Gabriel ascultător, vrând să-și continue drumul.

– Așteaptă, mai e încă ceva, îl opri rabinul. Astăzi te-a atins moartea. În această clipă ți-ai adus aminte de Dumnezeu?

– Da.

– Atunci, să nu-l uiți nici atunci când nu o să mai simți atingerea morții. Astăzi Dumnezeu ți-a dăruit viața, dar să ții minte că el este mereu prezent printre noi, iar noi toți, care avem nevoie de el, suntem muritori.

Gabriel dădu încurcat din cap și cu pași înceteți se îndreptă spre casă. În timp ce ținea mâna pe clanță, observă că cineva scrijelise cu cuțitul pe ușă cuvintele *Mindent vissza*¹⁵. Probabil că fusese Gyula Harsányi, de la parter. Ultima oară mâzgălise această inscripție cu creta pe toate ușile din Kálvin tér¹⁶, în afară de propria lui ușă. De data aceasta, o scrijelise cu cuțitul. Gabriel se gândi că de mult nu se păruse cu Gyula. Doar că în ultima vreme se spuneau tot felul de lucruri despre familia Harsányi și despre oamenii care veneau la ei. Cu asemenea indivizi era bine să nu ai de-a face.

¹⁵ *Totul înapoi!* – Lozincă prin care iredentiștii maghiari pretindeau retrocedarea teritoriilor vechi ungurești pierdute după semnarea Tratatului de la Trianon, în 1920, după Primul Război Mondial și după dezmembrarea Austro-Ungariei, în urma căreia a apărut statul slovac. (Ib. maghiară, n. trad.)

¹⁶ Piața Calvin se găsește în partea sudică a Pestei, având în centru Biserica Calvină, și este un important nod rutier (n. trad.)

Episodul 1939

Începu să tune. Doi băieți ajunși la vârsta maturității s-au ascuns de ploaie la intrarea într-o mică prăvălie din piața centrală a orașului Levice. Erau Peter și Gabriel, mai precis acum Péter și Gábor¹⁷, deoarece din toamna anului trecut Levice devenise parte componentă a Ungariei. Până la urmă, chiar și denumirea orașul se schimbase. Acum se numea Léva.

– Scoate-l odată, îl zori Gábor pe prietenul său.

– Dar eu ce fac acum? răspunse iritat Péter.

Din buzunarul de la spate al pantalonilor scoase un plic împăturit de câteva ori. Din el scoase o scrisoare, dar, înainte să o deschidă, se mai uită odată în jur. În ziua aceea bulevardul era neobișnuit de puțin animat.

– De ce ți-e frică? Am primit totuși o scrisoare din Reich, se strâmbă Gábor.

Dragii mei prieteni din Levice,

V-am scris deja de două ori, dar nu am niciun răspuns de la voi. Poate nu ați primit scrisoarea mea, ori poate eu nu am primit-o pe a voastră. Dar sunt convins că pe aceasta o să o primiți. Nu ar trebui să existe dificultăți cu expedițiile poștale, căci acum ne sunt prietene atât Ungaria, cât și Reichul german, din care face parte și Reichsprotectoratul nostru Böhmen und Mähren¹⁸.

¹⁷ Numele maghiarizate ale numelor slovace Peter și Gabriel. (n.trad.)

¹⁸ Înființarea Protectoratului Boemiei și Moraviei a fost proclamată printr-un ordin al lui Hitler, la 16 martie 1939, în zonele centrale ale Boemiei, Moraviei și Sileziei cehi, a căror populație era majoritară cehă. Boemia și Moravia au devenit teritorii cu un anumit grad de autonomie, au fost administrate de națiști, reprezentanți de acoliții lor cehi (Emil Hácha), și considerate părți ale Germaniei Mari. Protectoratul a încetat să existe din punct de vedere legal odată cu capitularea Germaniei în fața forțelor Aliatilor la 8 mai 1945. (n.trad.)

Noi locuim acum la Brno, în germană se numește Brünn. Este un oraș mare. În comparație cu el, Levice este un fel de comună. În Brno sunt case înalte, pe străzi circulă autobuze și tramvaie. Încă nu am aici prieteni buni și acum, în vacanță, mă plictisesc. Mama și tata nici nu vor să-mi dea drumul afară. Le este frică. Dar mulți colegi de școală mi se par grozavi și, după începerea anului școlar, cu siguranță că o să mă mai împrietenesc și cu alții. Unul dintre colegi e tot din Slovacia, la fel ca mine. Uneori vorbim în slovacă, iar ceilalți se uită la noi. În ungurește nu am cu cine să vorbesc, în afară de sora mea Jitka. Vă mai aduceți aminte de ea, nu-i așa?

Am și o veste proastă, bunica mea e foarte bolnavă.

Se apropie 1 septembrie și îmi amintesc de concursul nostru neizbutit de anul trecut. După aceea, multe lucruri nu ne-au reușit. Deși era aproape să se înece, Gabriel a fost, după părerea mea, un adevărat viteaz. L-a preocupat mai mult ce se întâmplă cu Mária decât propria lui viață. Ar merita să fie primul care să-i facă curte.

Scriu pe adresa lui Péter, fiindcă el este ungur get-beget, dar această scrisoare este pentru amândoi. Țineți-vă aproape unul de altul, indiferent ce s-ar întâmpla. Iar eu o să vin să văd ce faceți. Poate că la un moment dat ne vom și întoarce la Levice. Dar cel mai important este să nu lăsați pe nimeni să-i facă curte Máriei. Ea e a noastră. Ori a unuia dintre voi doi, ori poate a mea. Nimeni altcineva nu trebuie să aibă voie să se apropie de ea.

Făceți-mi rost de o fotografie a Máriei. Scrieți mult despre voi și despre ea.

Vă salută amicul vostru care a început să fumeze!

Hans Bízek

Péter așteaptă până ce Gábor termină de citit scrisoarea. Apoi o împături din nou și o băgă la loc în buzunarul de la pantaloni. Băieții mergeau tăcuți pe bulevardul pe care nu se vedea nici țipenie de om. Apoi cotiră pe o stradă pe care ploaia o golise de trecători.

Începuseră să cadă stropi mai mari de ploaie, fără ca ei să observe.